

Bruselj, 29.11.2024
COM(2024) 548 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

**Letno poročilo 2024 o izvajanju instrumentov Evropske unije za zunanje delovanje v
letu 2023**

{SWD(2024) 267 final}

Kazalo

GLOBALNE ZAVEZE	1
Uvod.....	1
Odziv EU na vojno agresijo Rusije proti Ukrajini.....	2
EU: močan svetovni akter	3
Spodbujanje trajnostnega razvoja	4
GLOBALNE PREDNOSTNE NALOGE	5
Človekov razvoj in humanitarna pomoč	5
Zeleni dogovor	6
Digitalizacija, znanost, tehnologija in inovacije	6
Trajnostna rast in delovna mesta	7
Migracije in prisilno razseljevanje.....	7
Upravljanje, mir, varnost in človekove pravice.....	8
SVETOVNI VPLIV.....	10
Podsaharska Afrika.....	10
Azija in Pacifik	10
Ameriki in Karibi.....	11
Evropsko sosedstvo.....	11
Zahodni Balkan in Turčija	12
Čezmorske države in ozemlja (ČDO)	13

GLOBALNE ZAVEZE

Uvod

To poročilo je osredotočeno na ključne elemente zunanje politike EU v letu 2023, pri čemer je poudarek na podpori, ki jo EU prek finančnih instrumentov prispeva k mednarodnim partnerstvom, humanitarni pomoči, varnosti in obrambi, zunanji politiki ter širitvi. V njem so opisane dejavnosti v okviru večletnega finančnega okvira EU za obdobje 2021–2027, zlasti v okviru Instrumenta za sosedstvo ter razvojno in mednarodno sodelovanje – Globalna Evropa (NDICI – Globalna Evropa), skupaj z drugimi instrumenti, kot sta instrument za predpristopno pomoč (IPA III)¹ in humanitarna pomoč.

Leta 2023 sta zunanjepolitično okolje EU zaznamovala dva uničujoča konflikta, ki sta se odvijala na njenih mejah: nadaljevanje vojne agresije Rusije proti **Ukrajini** in, kot posledica obsežnih terorističnih napadov Hamasa na Izrael 7. oktobra, vse slabše humanitarne razmere Palestincev v **Gazi** zaradi stalnega zaostrovanja sovražnosti ter posledičnih izraelskih vojaških operacij. Oba konflikta sta pomenila neposredno varnostno tveganje za EU v okviru naraščajočih svetovnih geopolitičnih napetosti.

Ti dogodki so resno ovirali mednarodno sodelovanje v času, ko bi bilo potrebno bolj kot kdaj koli prej, nenazadnje za reševanje **vse večjih svetovnih izzivov**, vključno s prehransko in energetske varnostjo, podnebnimi spremembami, revščino in neenakostjo v podsaharski Afriki ter Latinski Ameriki in na Karibih, nezakonitimi migracijami ter doseganjem zelenega in digitalnega prehoda.

V letu 2023 je EU še naprej podpirala **Ukrajino** in ukrajinsko prebivalstvo ter zagotavljala politično, finančno, gospodarsko, humanitarno, pravno in vojaško podporo brez primere. Prav tako je partnerskim državam po vsem svetu še naprej pomagala pri obravnavanju **globalnih posledic** ruske vojne agresije proti Ukrajini.

EU je še naprej izvajala svojo **strategijo Global Gateway** ter zlasti tri gospodarske in naložbene načrte, da bi pomagala zmanjšati svetovno naložbeno vrzel, podprla okrevanje svetovnega gospodarstva ter spremljala dvojni zeleni in digitalni prehod zunaj evropskih meja.

EU je svoja **humanitarna prizadevanja**, vključno z zmogljivostjo za evropski humanitarni odziv, prilagodila spreminjajočim se rsvetovnim kriznim razmeram, tako da se je osredotočila na zagotavljanje takojšnjega odziva na obstoječe in nastajajoče izredne humanitarne razmere.

Evropski svet je decembra 2023 sklenil, da bo začel pristopna pogajanja z **Ukrajino** in **Republiko Moldavijo**⁽²⁾, **Gruziji** podelil status kandidatke pod pogojem, da bodo sprejeti določeni ukrepi, in začel pristopna pogajanja z **Bosno in Hercegovino**, ko bo izpolnila merila za članstvo.

EU je še naprej **podpirala demokracijo in človekove pravice po vsem svetu**, tako da je v **Nigerijo**, **Zimbabve**, na **Maldive**, v **Gvatemalo**, **Paragvaj**, **Liberijo** in **Sierro Leone** napotila misije za opazovanje volitev, pa tudistrokovne misije za volitve in nadaljnje misije.

¹ Več podrobnosti je navedenih v delu I Uvod delovnega dokumenta služb Komisije, ki je priložen temu letnemu poročilu.

² V nadaljnjem besedilu: Moldavija.

Zavezanost EU svetovni varnosti in obrambi se je pokazala tudi z uvedbo novih civilnih misij v **Armeniji in Moldaviji** ter civilno-vojaško pobudo v **Gvinejskem zalivu**³, pa tudi z operacijami skupne varnostne in obrambne politike v sosednjih državah, Afriki in na območju Rdečega morja.

Odziv EU na vojno agresijo Rusije proti Ukrajini

EU je **Ukrajini** še naprej zagotavljala politično, finančno, gospodarsko, humanitarno, pravno in vojaško podporo brez primere, hkrati pa je izvajala sankcije, da bi dodatno oslabil ruski vojni stroj. Voditelji EU so decembra 2023 sklenili, da začnejo pristopna pogajanja z Ukrajino.

Leta 2023 je bilo za pomoč Ukrajini mobiliziranih 19,5 milijarde EUR iz proračuna EU. To je vključevalo doslej največji sveženj podpore v višini 18 milijard EUR v obliki ugodnih posojil v okviru instrumenta makrofinančne pomoči plus in del sredstev v višini 1 milijarde EUR za hitro okrevanje. S sporazumi o jamstvu je mogoče sprostiti več kot 800 milijonov EUR naložb iz ukrajinskega zasebnega sektorja za popravilo in obnovo gospodarstva države. Države članice EU so zagotovile tudi več kot 28 milijard EUR vojaške podpore, med drugim prek evropskega mirovnega instrumenta.

EU je z zagotavljanjem humanitarne pomoči in pomoči civilne zaščite pomagala ublažiti trpljenje ukrajinskega prebivalstva in omogočila obnovo ključne fizične infrastrukture. V letu 2023 je mobilizirala 300 milijonov EUR humanitarne pomoči za Ukrajino in 20 milijonov EUR za Moldavijo. Po zaslugi EU in drugih donatorjev je humanitarno pomoč prejelo skoraj 11 milijonov ljudi po vsej Ukrajini⁴. EU je še naprej izvajala največjo, najdaljšo in najkompleksnejšo operacijo v okviru mehanizma Unije na področju civilne zaščite v svoji zgodovini, pri čemer je direktivo o začasni zaščiti ljudi, ki bežijo pred vojno, podaljšala do marca 2025. EU je dala na voljo 17 milijard EUR za sprejem beguncev v svojih državah članicah.

Komisija je predlagala tudi vzpostavitev namenskega finančnega instrumenta – instrumenta za Ukrajino –, ki bi EU omogočil, da Ukrajini zagotovi predvidljivo in prožno podporo v višini do 50 milijard EUR v obdobju 2024–2027 za pomoč pri okrevanju, obnovi in modernizaciji v skladu z njeno potjo v EU.

Komisija je vodila prizadevanja za usklajevanje med donatorji za Ukrajino in januarja 2023 vzpostavila Multilateralno platformo za usklajevanje med donatorji za Ukrajino skupine G7, s katero se bo usklajevalo kratkoročno in dolgoročno podporo za pomoč Ukrajini in njeno obnovo.

27 držav članic EU je ukrepalo za politično in gospodarsko osamitev Rusije. EU je leta 2023 sprejela tri dodatne svežnje sankcij proti Rusiji in ukrepala proti izogibanju. Do konca leta je sprejela skupno 12 svežnjev sankcij, vključno s posameznimi ukrepi proti več kot 1 950 posameznikom in subjektom.

V letu 2023 sta bili mobilizirani tudi več kot 2 milijardi EUR za okrepitev solidarnostnih pasov, ki Ukrajini omogočajo izvoz žita in drugih kmetijskih proizvodov ter uvoz blaga, ki ga potrebuje. Poleg tega je EU z avtonomnimi trgovinskimi ukrepi zagotovila tudi dajatev in kvot prost dostop ukrajinskega izvoza do trga, s čimer je bila ukrajinskemu gospodarstvu zagotovljena podpora v višini 2 milijard EUR dodatnih prihodkov od izvoza. Podprla je tudi prizadevanja pod vodstvom Združenih narodov in

³ Misije skupne varnostne in obrambne politike (SVOP), misija EU v Armeniji (EUMA), partnerska misija EU v Moldaviji (EUPM Moldova) in pobuda EU na področju varnosti in obrambe v podporo zahodnoafriškim državam Gvinejskega zaliva (EUSDI).

⁴ [Global Humanitarian Overview 2023 \(Globalni humanitarni pregled za leto 2023\), posodobitev iz decembra \(kratek pregled stanja na dan 31. decembra 2023\) | OCHA \(unocha.org\)](#).

Turčije, da bi našli alternativno rešitev za črnomoško pobudo za žito (od katere je Rusija odstopila julija 2023). V skladu s pristopom Ekipe Evropa⁵ so EU in njene države članice za obdobje 2021–2024 namenile 18 milijard EUR nepovratnih sredstev za podporo prehranski varnosti v partnerskih državah, od katerih je bilo že izplačanih več kot 13,5 milijarde EUR (7,5 milijarde EUR leta 2022 in 6,1 milijarde EUR leta 2023).

Ukrajina je znatno podporo prejela tudi v okviru mednarodnih ukrepov programa Erasmus+. V letu 2023 je bilo s programom Erasmus+ prek instrumentov zunanjega delovanja financiranih več kot 3 500 priložnosti za mobilnost ukrajinskih visokošolskih študentov in akademskega osebja v Evropi.

EU: močan svetovni akter

EU je leta 2023 okrepila izvajanje svoje strategije **Global Gateway**⁶ – vključno z gospodarskimi in naložbenimi načrti za Zahodni Balkan, vzhodno partnerstvo in južno sosedstvo – na vseh celinah, spodbujala pametne, čiste in varne povezave v digitalnem, energetske in prometnem sektorju ter pomagala pri krepitvi zdravstvenih, izobraževalnih in raziskovalnih sistemov po vsem svetu.

Svet je leta 2023 potrdil 225 novih vodilnih projektov strategije Global Gateway. Oktobra je potekal prvi forum Global Gateway, na katerem se je zbralo 20 voditeljev držav in vlad, več kot 70 ministrov in vodij mednarodnih organizacij, vodilnih izvršnih direktorjev in predstavnikov nevladnih organov. Vzpostavljena je bila struktura upravljanja strategije Global Gateway s prvimi srečanji poslovne svetovne skupine ter platforme za dialog s civilno družbo in lokalnimi organi. V partnerskih državah je potekalo več kot deset poslovnih forumov strategije Global Gateway.

EU, njene države članice ter 79 članic Organizacije afriških, karibskih in pacifiških držav so 15. novembra 2023 podpisale **Sporazum iz Samoe**, ki je nasledil Sporazum iz Cotonouja. S tem novim okvirom se bo okrepila zmogljivost podpisnic za skupno reševanje svetovnih izzivov, od trajnostnega razvoja in gospodarske rasti do človekovih pravic, miru in varnosti, podnebnih sprememb, migracij in svetovnega zdravja.

S podpisom **Memoranduma o soglasju med EU in Tunizijo**⁷ julija 2023 in zavezo o prizadevanjih za strateško in celovito partnerstvo z Egiptom je sodelovanje s temi partnerji dobilo nov zagon.

EU si je v letu 2023 še naprej prizadevala za močnejšo Evropo v svetu tako, da je spodbujala celosten pristop k reformi varnostnega sektorja ter zagotavljala strokovno znanje in podporo za usposabljanje in krepitve celotne verige kazenskega pravosodja v partnerskih državah.

EU in njenih 27 držav članic v okviru pristopa Ekipa Evropa skupaj ostajajo največji vir uradne razvojne pomoči (URP) s 95,9 milijarde EUR v letu 2023, kar na podlagi predhodnih podatkov Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) predstavlja 42 % globalne uradne razvojne pomoči (kar je 0,57 % bruto nacionalnega dohodka držav članic).

EU je še vedno pomembna svetovna donatorka humanitarne pomoči, saj humanitarno pomoč zagotavlja v 114 državah. V okviru orodja zmogljivosti za evropski humanitarni odziv se je obravnavalo

⁵ [Pristop Ekipe Evropa in pobude Ekipe Evropa | Capacity4dev \(europa.eu\)](https://capacity4dev.europa.eu/).

⁶ https://international-partnerships.ec.europa.eu/policies/global-gateway_sl

⁷ *Memorandum of Understanding on a strategic and global partnership between the European Union and Tunisia* (memorandum o soglasju o strateškem in globalnem partnerstvu med Evropsko unijo in Tunizijo).

16 kriz, ki so prizadele 15 držav, pri čemer je bilo dodeljenih 56 milijonov EUR za razvoj in uporabo zmogljivosti in storitev tega orodja, vključno z operacijami humanitarnega zračnega mostu. Za odzivanje na nepredvidene dogodke po svetu je bilo v letu 2023 prek nabora orodij za izredne razmere mobiliziranih skupno 42,95 milijona EUR sredstev za financiranje izredne humanitarne pomoči.

Center za usklajevanje nujnega odziva se je leta 2023 še razširil in postal enotno operativno vozlišče, ki deluje 24 ur na dan ter 7 dni v tednu in upravlja odziv EU na medsektorske krize doma in po svetu.

Mehanizem Unije na področju civilne zaščite je bil razširjen na Ukrajino in Moldavijo. Poleg v Ukrajini je bil leta 2023 aktiviran 66-krat po vsem svetu ob naravnih nesrečah in nesrečah, ki jih je povzročil človek, tudi v odziv na močne potrese v Turčiji in Siriji februarja 2023.

Decembra je EU skupaj z mrežo nevladnih organizacij, ki zagovarjajo **človekove pravice**, organizirala 25. forum EU in nevladnih organizacij o človekovih pravicah. Na dogodku se je zbralo 300 udeležencev, ki so razpravljali o temi Mladi kot akterji sprememb na področju človekovih pravic. EU je leta 2023 prek sklada za nujne primere in vodilnega programa ProtectDefenders.eu podprla 7 618 zagovornikov človekovih pravic in njihovih družinskih članov.

Spodbujanje trajnostnega razvoja

Splošni napredek pri izvajanju Agende 2030 je bil v zadnjih nekaj letih resno oviran, tudi zaradi pandemije COVID-19 in ruske invazije na Ukrajino. Vrh o ciljih trajnostnega razvoja, ki je potekal septembra 2023, je bil velika priložnost za svetovne voditelje, da se ponovno zavežejo Agendi 2030 in pospešijo ukrepanje. Cilji trajnostnega razvoja so še naprej v središču oblikovanja politik EU. Strategija Global Gateway je glavno orodje pri teh prizadevanjih EU pri njenem zunanjem delovanju in v boju proti vse večjim neenakostim.

EU je na političnem forumu Združenih narodov na visoki ravni leta 2023 predstavila prvi prostovoljni pregled EU o izvajanju ciljev trajnostnega razvoja⁸. V poročilu je podrobno opisano, kako EU prispeva k napredku pri doseganju ciljev trajnostnega razvoja in kako skladnost politik za razvoj pomaga EU pri izvajanju njene strategije za cilje trajnostnega razvoja.

EU in partnerji so na forumu Global Gateway podpisali številne nove sporazume, na primer sporazum med Evropsko investicijsko banko in Bangladešem v vrednosti 395 milijonov EUR za projekte na področju energije iz obnovljivih virov za povečanje zmogljivosti in dostopa.

⁸ Evropska komisija, Generalni sekretariat, Prostovoljni pregled EU v zvezi z napredkom pri izvajanju agende za trajnostni razvoj do leta 2030, Urad za publikacije Evropske unije, 2023, <https://data.europa.eu/doi/10.2792/343208>.

GLOBALNE PREDNOSTNE NALOGE

Človekov razvoj in humanitarna pomoč

Izkoreninjenje revščine ostaja v središču mednarodnih partnerstev EU. To je glavni cilj Evropskega soglasja o razvoju in dolgoročni cilj naložb v okviru strategije Global Gateway. Dve regionalni pobudi Ekipe Evropa se osredotočata na zmanjšanje revščine in neenakosti v podsaharski Afriki ter Latinski Ameriki in na Karibih. EU je leta 2023 uvedla označevalec za neenakost, novo orodje, ki ga je mogoče uporabiti za spremljanje učinka zunanjega delovanja EU na zmanjševanje neenakosti.

Naložbe EU v izobraževanje so bile osredotočene na učitelje in učenje, pravičnejše in bolj vključujoče izobraževalne sisteme ter znanja in spretnosti, ki partnerskim državam omogočajo, da čim bolj izkoristijo digitalni in zeleni prehod. EU in njene države članice so izvedle ukrepe za okrepitev podpore EU za izobraževanje in usposabljanje v približno 80 partnerskih državah. Poleg tega je humanitarna pomoč za izobraževanje v izrednih razmerah leta 2023 dosegla 162 milijonov EUR, kar je koristilo skoraj 1,8 milijona otrok in mladostnikov, ki jih je prizadela kriza, in jim pomagalo pri dostopu do varnega in kakovostnega učenja. EU je decembra 2023 na svetovnem forumu o beguncih predstavila celovito zavezo za izobraževanje.

Leta 2023 se je začela izvajati regionalna pobuda za usposabljanje učiteljev v podsaharski Afriki kot ena glavnih vodilnih pobud na področju izobraževanja, da bi izboljšali izobraževanje in usposabljanje učiteljev ter zagotovili, da bodo šole imele dovolj usposobljenih učiteljev.

EU je v letu 2023 še naprej pomagala državam z nizkimi dohodki, da bi imele dostop do kakovostnih ukrepov za preprečevanje bolezni in odzivanje, in sicer s cepivi, zdravljenjem in diagnostiko, ter zagotavljala finančna sredstva prek svetovnih zdravstvenih pobud, kot je Svetovna zveza za cepiva in imunizacijo. EU je uvedla pomembne programe strategije Global Gateway, vključno s pobudo Ekipe Evropa za proizvodnjo cepiv, zdravil in zdravstvenih tehnologij ter dostop do njih v Afriki (MAV+). Na humanitarnem področju je leta 2023 humanitarna zdravstvena pomoč EU, namenjena najranljivejšim ljudem v nestabilnih razmerah, dosegla 334 milijonov EUR.

Iz zadnjega svetovnega poročila o prehranskih krizah, ki ga sofinancira EU, je razvidno, da se je leta 2023 več kot četrtnina milijarde ljudi v 59 državah spoprijemala s hudo lakoto. EU je v letu 2023 mobilizirala več kot 670 milijonov EUR za humanitarno pomoč pri preskrbi s hrano in hranili.

EU je še vedno ključna svetovna donatorka humanitarne pomoči, saj je v letu 2023 zagotovila humanitarno pomoč v višini več kot 2,4 milijarde EUR v 114 državah.

EU je na konferenci Združenih narodov o vodi 2023 sprejela ambiciozne zaveze za akcijsko agendo za vodo, vključno z izboljšanjem čezmejnega sodelovanja pri povodjih, krepitevijo regionalnega povezovanja, zmanjšanjem onesnaževanja od izvira do morja in določitvijo vode kot ključnega gonila trajnostnega razvoja, zelenega prehoda in miru.

Leta 2023 sta se začeli izvajati dve vodilni pobudi o čezmejnem upravljanju voda v Afriki in Srednji Aziji. V okviru teh pobud je zagotovljenih več kot 1,1 milijarde EUR za projekte v 47 državah, ki vključujejo 18 večjih čezmejnih povodij.

Zeleni dogovor

EU je spodbujala podnebne ukrepe v skladu s Pariškim sporazumom in Sendajskim okvirom za zmanjševanje tveganja nesreč ter še naprej podpirala izvajanje svetovnega okvira za biotsko raznovrstnost. Podnebne in okoljske cilje je vključila v številne sektorje, kot so prehranski sistemi, upravljanje oceanov, razvoj mest, energija in promet, pri čemer je sodelovala s partnerji po vsem svetu, da bi pospešila pravičen zeleni prehod. Okrepila je ukrepe za odpravo temeljnih vzrokov za izgubljanje biotske raznovrstnosti ter spodbujala ohranjanje, obnavljanje in trajnostno rabo naravnih virov. Pripravila je načrte za izvajanje petih partnerstev za gozdove, podpisanih na COP27 z Mongolijo, Gvajano, Ugando, Republiko Kongo in Zambijo. S Hondurasom je podpisala novo partnerstvo za gozdove. Na konferenci COP28 v Dubaju se je začela izvajati pobuda Ekipe Evropa o vrednostnih verigah brez krčenja gozdov.

V letu 2023 so oceani postali vse pomembnejši vidik diplomacije in sodelovanja EU v okviru zaveze EU, da v obdobju 2021–2027 podvoji zunanje financiranje za biotsko raznovrstnost. Za Zahodno Afriko in Južno Afriko so bili sprejeti trije programi v zvezi z oceani v skupni vrednosti 115 milijonov EUR, ki obravnavajo upravljanje oceanov, trajnostno modro gospodarstvo in ohranjanje morskega okolja ter krepijo pomorsko varnost v Afriki. V okviru strategije Global Gateway je bila financirana pristaniška infrastruktura.

Vzpostavljen je bil projekt medomrežne povezave med Italijo in Tunizijo na področju električne energije ELMED, in sicer z nepovratnimi sredstvi v višini 307,6 milijona EUR iz Instrumenta za povezovanje Evrope, odobrenimi avgusta 2023, ki so bila dopolnjena z vzpostavitvijo financiranja prek EFSD+, sprejetega decembra, tako da so bila nepovratna sredstva Evropske komisije združena s posojili EIB, EBRD in banke KfW za delo na infrastrukturi in reformo trga električne energije.

Na konferenci COP28 so se EU in 118 držav dogovorile, da bodo do leta 2030 potrojile zmogljivost za energijo iz obnovljivih virov po vsem svetu in podvojile svetovno letno stopnjo izboljšanja energijske učinkovitosti. Pomemben dosežek je bilo izvajanje pobude Afrike in EU za zeleno energijo, katere cilj je pomagati pri proizvodnji vsaj 50 GW električne energije iz obnovljivih virov, s čimer bi več kot 100 milijonov dodatnih ljudi v Afriki dobilo dostop do električne energije do leta 2030.

Komisija je izplačala 90 % (450 milijonov EUR) od 500 milijonov EUR, dodeljenih v obliki proračunske podpore, v okviru svežnja za energetske podpore za Zahodni Balkan v višini 1 milijarde EUR, da bi se obravnavale neposredne posledice ruske vojne agresije proti Ukrajini na Zahodnem Balkanu.

Digitalizacija, znanost, tehnologija in inovacije

Do leta 2023 se je 16 držav članic pridružilo vozlišču Digitalna tehnologija za razvoj (vozlišče D4D) in njegovim štirim podružnicam: za podsaharsko Afriko, Latinsko Ameriko in Karibe, azijsko-pacifiško regijo ter sosednje države. Deset tematskih delovnih skupin zdaj z boljšim usklajevanjem, dialogom in skupnim ukrepanjem spodbuja model digitalne preobrazbe EU, ki je osredotočen na človeka. D4D je zdaj ključna platforma za oblikovanje in podpiranje digitalnih partnerstev med EU in Afriko v tesnem sodelovanju z državami članicami. Je tudi ključna priložnost za mreženje vključenih akterjev za oblikovanje sinergij vseh pobud o digitalnih vprašanjih, zlasti za pobude Ekipe Evropa. Vozlišče D4D ima tudi vse večjo vlogo pri pripravi ali podpori dvostranskih partnerstev in diplomatskih prošenj.

EU in Afriška unija sta julija 2023 sprejeli skupno agendo za inovacije.

Pri sodelovanju na digitalnem področju je bil dosežen celovit napredek z razvojem ključnih digitalnih infrastruktur, kot je projekt podmorskega kabla MEDUSA, s katerim se zagotavlja hitra in varna povezljivost med EU in severno Afriko.

Evropska komisija in finančna družba Finnfund sta oktobra na forumu Global Gateway podpisali **Program Africa Connected (povezana Afrika)**, prelomni sporazum za mobilizacijo več kot 1 milijarde EUR trajnostnih naložb v digitalno infrastrukturo in platforme digitalnih storitev v podsaharski Afriki.

Leta 2023 se je s pobudo EU4Digital podprla uvedba širokopasovne povezljivosti na podeželskih območjih, ki je povezala več kot 300 raziskovalnih in izobraževalnih institucij, kar je koristilo 730 000 študentom, učiteljem in znanstvenikom v državah vzhodnega partnerstva.

Prek naložbenega okvira za Zahodni Balkan je bil podprt program Go Digital in the Western Balkans (digitalizacija Zahodnega Balkana), da bi se mikro, malim in srednjim podjetjem v regiji zagotovilo več kot 177 milijonov EUR ugodnega financiranja za digitalizacijo in povečanje konkurenčnosti.

Trajnostna rast in delovna mesta

EU je vzpostavila partnerstva na področju kritičnih surovin, sodelovala s partnerji pri razvoju trajnostnih regionalnih vrednostnih verig in okrepila sodelovanje z zasebnim sektorjem.

Strokovna skupina na visoki ravni za povečanje trajnostnega financiranja v državah z nizkim in srednjim dohodkom, ki jo je Komisija pooblastila kot neodvisen svetovalni organ, je nadaljevala svoje delo in junija objavila *poročilo o predhodnih ugotovitvah in priporočilih*⁹. Priporočila strokovne skupine na visoki ravni bodo Komisiji v pomoč pri njeni prihodnji strategiji za povečanje trajnostnega financiranja v partnerskih državah EU, vendar Komisije ne zavezujejo in ne izključujejo nobenih rezultatov politike.

EU je leta 2023 podpisala sporazum o financiranju v višini 7 milijonov EUR za poklicno in strokovno izobraževanje in usposabljanje v kmetijsko-gozdarskem sektorju v **Vzhodnem Timorju** za spodbujanje zelene in trajnostne gospodarske diverzifikacije in odpornosti ter pomoč mladim pri iskanju zaposlitve.

Migracije in prisilno razseljevanje

EU je v letu 2023 nadalje razvila svoj strateški pristop k migracijam in prisilnemu razseljevanju. Komisija je tesno sodelovala s ključnimi partnerskimi državami, tudi z izvornimi in tranzitnimi državami, da bi oblikovala akcijske načrte za prilagojeno podporo EU, ki bi zajemali vse štiri ključne migracijske poti proti Evropi. Dejavnost je bila tudi na mednarodni ravni, med drugim prek svetovnega zavezništva za boj proti tihotapljenju migrantov, ki je bilo vzpostavljeno novembra, in na svetovnem forumu o beguncih leta 2023 decembra, na katerem je EU obljubila približno 9 milijard EUR.

V Severni Afriki se je migracijski pritisk v letu 2023 povečal na vseh poteh, zato je EU sprejela nove ukrepe v vrednosti 318 milijonov EUR, namenjene izboljšanju zmogljivosti na področjih zaščite in socialne kohezije, upravljanja migracij, boja proti tihotapljenju migrantov in trgovini z ljudmi, krepitve upravljanja meja, spodbujanja prostovoljnih vrnitev, ponovnega vključevanja migrantov ter zakonitih

⁹ *Preliminary Findings & Recommendations* (Predhodne ugotovitve in priporočila), Strokovna skupina na visoki ravni za povečanje trajnostnega financiranja v državah z nizkim in srednjim dohodkom, junij 2023.

migracij. V zvezi s slednjim so bila vzpostavljena partnerstva za privabljanje talentov z Marokom, Tunizijo in Egiptom.

Migracijski pritisk na Zahodnem Balkanu se je leta 2023 v primerjavi z letom 2022 zmanjšal za 31 % zaradi usklajenega ukrepanja EU in njenih držav članic, tudi z izvajanjem akcijskega načrta EU za Zahodni Balkan, katerega del je bil podpis novih sporazumov o statusu z Albanijo in Črno goro, kar je omogočilo naporitev stalne enote agencije Frontex, da bi državama zagotavljala podporo pri upravljanju meja. V Turčiji so bile med letoma 2021 in 2023 zagotovljene dodatne 3 milijarde EUR za podporo beguncem in gostiteljski skupnosti ter upravljanje migracij.

EU je še naprej podpirala sirske begunce v sosednjih državah in notranje razseljene osebe v Siriji. Leta 2023 je organizirala dve veliki donatorski konferenci (marca po februarjskih potresih konferenco Skupaj za prebivalstvo Turčije in Sirije ter junija sedmo bruseljsko konferenco o podpori prihodnosti Sirije in širše regije), na katerih je mednarodna skupnost zbrala več kot 16,6 milijarde EUR, od katerih je 5,3 milijarde EUR obljubila EU. Prav tako je še naprej podpirala palestinske begunce v regiji.

Nadaljevala se je tudi podpora ukrajinskim beguncem, vključno s humanitarno pomočjo in pomočjo pri tranzitu, prostovoljni repatriaciji in prizadevanjih za ponovno vključevanje. EU je s podporo Armeniji obravnavala potrebe po vključevanju več kot 100 000 Armencev v Karabahu po vojaški ofenzivi, ki jo je septembra 2023 izvedel Azerbajdžan.

Zaradi **krize v Sudanu** je bilo več kot 6 milijonov ljudi prisiljenih zapustiti svoje domove, poleg 3 milijonov, ki so že bili notranje razseljeni v Sudanu. Do konca leta 2023 je bilo v sosednje države razseljenih več kot 1,5 milijona ljudi. Za podporo Čadu, Južnemu Sudanu in Etiopiji je bilo aktiviranih 30 milijonov EUR humanitarne pomoči.

V **podсахarski Afriki** je EU okrepila partnerstva s ključnimi izvornimi, tranzitnimi in namembnimi državami ter zagotovila podporo pri vseh vidikih migracij in prisilnega razseljevanja.

EU je začela dialoge o migracijah z Bangladešem in Pakistanom, da bi spodbudila vladne razprave, okrepila meddržavni dialog o vprašanih migracijske politike in prispevala h krepitvi mednarodnega sodelovanja na področju migracij. Ti dialogi so vključevali vzpostavitev partnerstev za privabljanje talentov.

EU je tudi ohranila vodilno vlogo pri globalnem odzivu na venezuelsko krizo. Marca je soorganizirala konferenco v znak solidarnosti z venezuelskimi begunci, na kateri je zbrala 815 milijonov EUR.

Upravljanje, mir, varnost in človekove pravice

EU je z večstranskimi, regionalnimi in dvostranskimi orodji ter v okviru sodelovanja z nevladnimi organi še naprej podpirala in spodbujala človekove pravice ter demokracijo.

EU je dosegla napredek pri izvajanju akcijskega načrta za enakost spolov III¹⁰, izboljšanju zaščite pred nasiljem na podlagi spola, spodbujanju vključevanja žensk v varnost in izgradnjo miru, spodbujanju njihove udeležbe v javnem življenju ter izboljšanju njihovega dostopa do kakovostnega izobraževanja, zdravstva in socialne zaščite.

¹⁰ [Skupno vmesno poročilo o izvajanju akcijskega načrta EU za enakost spolov III – Evropska komisija \(europa.eu\)](#).

EU je v okviru svojega pristopa povezovanja humanitarne pomoči, razvoja in miru¹¹ uporabila odločnejši in bolj usmerjen pristop k občutljivosti za konflikte, na primer s sprejemanjem pobud in podpiranjem različnih ukrepov za preprečevanje terorizma, nasilnega ekstremizma in radikalizacije ter boj proti njim.

Evropska unija se je zavezala, da se bo pri svojih humanitarnih, razvojnih, mirovnih, varnostnih in diplomatskih prizadevanjih skupaj z državami članicami prednostno osredotočila na zaščito, dobrobit in opolnomočenje otrok, ki so jih prizadeli oboroženi spopadi, ter obravnavala njihove posebne potrebe in ranljivosti brez diskriminacije na kakršni koli podlagi.

EU je leta 2023 na Bližnji vzhod, v Afriko, jugovzhodno in vzhodno Evropo ter na Južni Kavkaz napotila 14 civilnih misij skupne varnostne in obrambne politike. Prav tako je z delom 10 posebnih predstavnikov EU in s programi sodelovanja še naprej podpirala mir in varnost v Sahelu, Afriškem rogu, na Bližnjem vzhodu, v Srednji Aziji, zalivskih državah, na Zahodnem Balkanu in Južnem Kavkazu.

Junija 2023 je bila ustanovljena mreža za usklajevanje globalne pobude Ekipe Evropa za demokracijo, ki jo sestavljajo 14 držav članic in nevladne organizacije. Vzpostavljena je bila globalna pobuda o nekaznovanosti, da bi se izboljšale globalne zmogljivosti in usklajevanje pri spremljanju ter prijavljanju mednarodnih zločinov in najhujših kršitev človekovih pravic ter terjanju odgovornosti zanje.

Opazovanje volitev s strani EU je ključno orodje za krepitev demokratičnih institucij in spoštovanje načel pravne države. V letu 2023 je EU napotila 15 misij za področje volitev (misije za opazovanje volitev, strokovne misije za volitve in misije za spremljanje izvajanja priporočil) ter podprla nevladne organe pri spremljanju volilnih procesov.

Leto 2023 je bilo prvo leto izvajanja akcijskega načrta za mlade v zunanjem delovanju EU (2022–2027), s katerim so mladi postavljeni v središče zunanjega delovanja EU kot udeleženci za pozitivne spremembe. V delegacijah EU je bilo ustanovljenih več kot 30 mladinskih odborov za mednarodna partnerstva.

¹¹ [Resilience and Humanitarian-Development-Peace Nexus \(Odpornost ter humanitarno, razvojno in mirovno povezovanje\) – Evropska komisija \(europa.eu\)](#).

SVETOVNI VPLIV

Podsaharska Afrika

EU je vodilna partnerica Afrike na številnih področjih, od trgovine, naložb in varnosti do zelenega prehoda in digitalne preobrazbe. Podprla je prošnjo Afriške unije za **stalno članstvo v skupini G20** in ji s tem pomagala, da se v celoti vključi v ta večstranski forum.

V **Srednji Afriki** je EU začela izvajati svojo novo strategijo za velika jezera, sprejeto februarja 2023, in še naprej podpirala zahteven proces tranzicije v **Čadu**. V Demokratično republiko Kongo (DRK) je med splošnimi volitvami decembra 2023 napotila misijio strokovnjakov za volitve.

Na **območju južne Afrike in Indijskega oceana** je EU še poglobila svoja partnerstva, saj je organizirala ministrska srečanja z Južno Afriko in Angolo ter podpisala prvi sporazum o spodbujanju trajnostnih naložb z Republiko Angolo na svetu.

EU je začela tudi projekt Global Gateway Lobito Corridor, ki povezuje Angolo, Zambijo in Demokratično republiko Kongo, da bi se podprle naložbe v infrastrukturo, izvajali ukrepi za pospeševanje trgovine in tranzita, spodbujal gospodarski razvoj ter ustvarjali lokalna dodana vrednost in delovna mesta.

V **vzhodni Afriki** EU deluje v okviru pobude za Afriški rog, tj. regionalne pobude, ki jo vodijo finančni ministri in je namenjena spodbujanju regionalnega gospodarskega povezovanja ob podpori donatorskih partnerjev¹². Prispevek EU k tej pobudi znaša približno 1 milijardo EUR. Poleg tega je EU podpisala sporazum o gospodarskem partnerstvu s Kenijo za krepitev gospodarskega, političnega in okoljskega sodelovanja.

EU je začela pobudo za varnost in obrambo, da bi **zahodnoafriškim** državam Gvinejskega zaliva pomagala pri obvladovanju tveganj širjenja iz Sahela v obalne države Zahodne Afrike. Pobuda združuje preprečevanje, stabilizacijo, varnost, gospodarski razvoj in humanitarno pomoč v skladu s potrebami, ki so jih izrazile partnerske države.

Azija in Pacifik

V letu 2023 je bil dosežen napredek v akcijskem načrtu **EU in ASEAN** (Združenje držav jugovzhodne Azije) (2023–2027) za izvajanje strateškega partnerstva, ki je bil julija pregledan na konferenci EU-ASEAN po zaključku ministrskega srečanja. EU je septembra na indijsko-pacifiškem forumu združenja ASEAN predstavila 22 pobud strategije Global Gateway.

Pospešena so bila pogajanja o prostotrgovinskem sporazumu z **Indonezijo**, nadaljevala so se pogajanja s **Tajsko**, začela pa so se tudi pogajanja o sporazumu o digitalni trgovini s **Singapurjem**.

EU je pri obravnavi razmer v **Mjanmaru/Burmi** tesno sodelovala s predsedujočo državo združenja ASEAN Indonezijo in še naprej podpirala konsenz združenja ASEAN v petih točkah za reševanje te krize.

V **Afganistanu** se je začel pregled osnovnih potreb in humanitarne pomoči ter oblikoval sklop smernic s krovnim načelom „od žensk za ženske“, kar je EU omogočilo nadaljevanje dejavnosti v podporo afganistanskemu prebivalstvu.

¹² EU, Svetovna banka, Afriška razvojna banka, BMZ (nemško zvezno ministrstvo za gospodarsko sodelovanje in razvoj) ter ministrstvo Združenega kraljestva za zunanje zadeve, zadeve Commonwealtha in razvoj.

Junija 2023 je bil imenovan prvi posebni predstavnik EU za **zalivske države**, oktobra pa je v Maskatu potekal 27. skupni svet med EU in Svetom za sodelovanje v Zalivu, kjer so bili doseženi zelo pozitivni rezultati.

EU je septembra 2023 sprejela dva prispevka k regionalnim pobudam Ekipe Evropa v **Srednji Aziji**, in sicer za digitalno povezljivost ter za vodo, energijo in podnebne spremembe, vsakega v vrednosti 20 milijonov EUR.

EU je aprila 2023 začela izvajati program Copernicus na Filipinih in prispevala 10 milijonov EUR za pobudo Ekipe Evropa za digitalno povezljivost na Filipinih.

Ameriki in Karibi

Komisija in visoki predstavnik sta junija 2023 sprejela skupno sporočilo Nova agenda za odnose med EU ter Latinsko Ameriko in Karibi¹³, v katerem sta utemeljila, zakaj je potrebno močnejše in posodobljeno partnerstvo z večjim političnim udejstvovanjem, zlasti s **Skupnostjo latinskoameriških in karibskih držav (CELAC)**.

Na julijskem **vrhu EU–CELAC** v Bruslju so se prvič po osmih letih zbrali voditelji vseh držav iz obeh regij, ki so se zavezali, da bodo obnovili in posodobili dvoregionalno partnerstvo. Predstavljen je bil **časovni načrt EU-CELAC za obdobje 2023–2025**, ob robu vrha pa je potekalo srečanje voditeljev EU in Karibov.

Na vrhu je EU v okviru pristopa Ekipe Evropa predstavila tudi naložbeno agendo strategije Global Gateway za regijo v vrednosti 45 milijard EUR do leta 2027, ki zajema različna področja, vključno z energijo iz obnovljivih virov, prometom, digitalno preobrazbo in farmacevtskimi inovacijami.

Sprejeti so bili memorandumi o soglasju o poglobitvi **sodelovanja na področju energije** z Urugvajem in Argentino ter o sodelovanju na področju **kritičnih surovin** z Argentino in Čilom. Decembra je bil po petih letih pogajanj podpisan **napredni okvirni sporazum med EU in Čilom**, ki je najsodobnejši in najambicioznejši sporazum z državo Latinske Amerike in Karibov do zdaj.

Haiti je največji prejemnik pomoči EU v karibski regiji. Leta 2023 je 5,2 milijona Haitijcev živelo v težkih humanitarnih razmerah, od tega jih je 1,9 milijona potrebovalo zaščito.

Evropsko sosedstvo

V **vzhodnem sosedstvu EU** je bilo leto 2023 v senci ruske vojne agresije proti Ukrajini. Vendar je EU tudi leta 2023 poglobila odnose s partnerskimi državami, kar je doseglo vrhunec z decembrsko odločitvijo o začetku pristopnih pogajanj z Ukrajino in Moldavijo (ki ji je bil predstavljen tudi sveženj podpore za obravnavanje posledic, ki jih je ruska vojna agresija proti Ukrajini povzročila v Moldaviji, in za približevanje te države EU) ter o podelitvi statusa države kandidatke Gruziji.

Na letnem srečanju ministrov za zunanje zadeve **vzhodnega partnerstva** v decembru je bila ponovno potrjena veljavnost programa „okrevanje, odpornost in reforme“ ter njegov pomen za regionalno sodelovanje.

¹³ [JOIN\(2023\) 17 final z dne 7. junija 2023](#).

Od decembra 2023 je bilo v okviru **gospodarskega in naložbenega načrta za vzhodno partnerstvo** mobiliziranih 7,5 milijarde EUR naložb na petih prednostnih področjih: gospodarstvo in povezljivost, pravna država in varnost, okolje in podnebje, digitalni sektor ter pravične in vključujoče družbe.

Po vojaški operaciji Azerbajdžana v Gorskem Karabahu septembra 2023, zaradi katere je bilo razseljenih 100 000 Armencev iz Karabaha, ki jih je bilo treba vključiti v Armenijo, je Komisija **Armeniji** zagotovila nujno in dolgotrajno podporo, vključno s paketi humanitarne pomoči, proračunsko podporo, nadaljnjimi naložbami v okviru gospodarskega in naložbenega načrta za vzhodno partnerstvo ter spremembo namembnosti dvostranskih in regionalnih programov.

Razmere v **južnem sosedstvu** so ostale nestanovitne. Zaradi terorističnih napadov Hamasa na Izrael 7. oktobra 2023 in njihovih posledic se je dodatno povečala dolgotrajna nestabilnost v regiji. Kljub zahtevnim razmeram je EU še naprej dokazovala, da je zavezana podpiri svojim partnerjem v regiji.

V okviru **gospodarskega in naložbenega načrta za južno sosedstvo** je bilo do decembra 2023 mobiliziranih 23,8 milijarde EUR naložb na strateških prednostnih področjih v sektorjih trajnostne energije, vode in infrastrukture.

Na **regionalni ravni** je bilo zaradi razmer po 7. oktobru predstavljeno ministrsko srečanje med EU in južnim sosedstvom za leto 2023, ki je bilo sprva načrtovano za 27. november, osmi regionalni forum Unije za Sredozemlje (Barcelona, 27. november 2023) pa se je na koncu osredotočil na razmere v Izraelu in Gazi.

EU je zagotovila nujno humanitarno pomoč civilistom v Gazi, ki so jo najbolj potrebovali, in jo v letu 2023 početrila na več kot 100 milijonov EUR. Decembra je bil sprejet sveženj pomoči v višini 118,4 milijona EUR za podporo Palestinski upravi.

EU ostaja skupno največji donator humanitarne pomoči za Sirijo. Leta 2023 je organizirala dve večji donatorski konferenci¹⁴, na katerih je bilo zbranih več kot 16,6 milijarde EUR.

Zahodni Balkan in Turčija

Ključni okvir politike za izplačilo sredstev instrumenta za predpristopno pomoč (IPA III) sta **gospodarski in naložbeni načrt** ter **zelena agenda za Zahodni Balkan**.

Gospodarski in naložbeni načrt se v veliki meri izvaja z naložbenim okvirom za Zahodni Balkan, ki združuje sredstva iz instrumenta za predpristopno pomoč (IPA) s posojili za podporo socialno-ekonomskemu zblizovanju.

Decembra 2023 je odbor naložbenega okvira za Zahodni Balkan odobril 59 vodilnih naložb iz naložbenega načrta v skupni vrednosti 8,9 milijarde EUR, vključno z 2,6 milijarde EUR nepovratnih sredstev instrumenta za predpristopno pomoč.

Evropska komisija je novembra predlagala nov načrt za rast za Zahodni Balkan skupaj z instrumentom za reforme in rast v višini 6 milijard EUR, katerega cilj je pospešiti vključevanje partneric z Zahodnega Balkana v EU s ponujanjem nekaterih koristi članstva v EU pred njihovim pristopom in pospešiti reforme na področju temeljnih prvin pristopnega procesa k EU.

¹⁴ Mednarodna donatorska konferenca Skupaj za prebivalstvo Turčije in Sirije (16. marec 2023) in sedma bruseljska konferenca o podpori prihodnosti Sirije in širše regije (14. in 15. junij 2023).

EU je še naprej izvajala sveženj za energetska podpora v višini 1 milijarde EUR, napovedan decembra 2022, da bi kratko- in srednjeročno ublažila neposredne učinke energetske krize ter spodbudila energetska prehod v regiji.

V letu 2023 sta EU in **Turčija** še naprej sodelovali na ključnih področjih skupnega interesa. Novembra 2023 sta Komisija in visoki predstavnik predstavila skupno sporočilo o stanju političnih, gospodarskih in trgovinskih odnosov med EU in Turčijo¹⁵, v katerem sta Evropskemu svetu predlagala posebne ukrepe za spodbujanje ključnih področij sodelovanja. Po uničujočih potresih februarja 2023 je bila na mednarodni donatorski konferenci, ki sta jo organizirala Komisija in švedsko predsedstvo Sveta EU, zagotovljenih 7 milijard EUR. Z uporabo turške naložbene platforme je bilo z jamstvom, ki ga je zagotovila Evropska komisija, omogočeno okvirno posojilo za obnovo po potresu. Pričakuje se, da bo s posojilno pogodbo EIB ustvarjenih približno 1,55 milijarde EUR naložb na potresno prizadetih območjih.

Čezmorske države in ozemlja (ČDO)

ČDO imajo posebne ustavne vezi s tremi državami članicami EU (Dansko, Francijo in Nizozemsko) in imajo vse bolj strateško vlogo za EU kot ambasadorji v svojih regijah. Imajo tudi pomembne prednosti, kot so obsežne izključne ekonomske cone, in gostijo strateško infrastrukturo.

Na Grenlandiji je cilj, da se v prihodnjih letih delež obnovljivih virov energije pri javni oskrbi z električno energijo poveča na 90 % celotne oskrbe. EU si od leta 2023 prizadeva tudi za sodelovanje z Grenlandijo na področju surovin, ki so ključne za prehod na čisto energijo. Novembra 2023 sta EU in Grenlandija podpisali memorandum o soglasju, s katerim sta vzpostavili partnerstvo na področju vrednostnih verig trajnostnih surovin.

EU je za obdobje 2021–2027 čezmorskim državam in ozemljem namenila finančno podporo v višini 500 milijonov EUR, da bi prispevala k njihovem gospodarskem in socialnem razvoju ter pomagala pri reševanju izzivov, kot so podnebne spremembe in izguba biotske raznovrstnosti.

V letu 2023 je bilo s pomočjo dejavnosti proračunske podpore EU „Empowering youth to reinforce the sustainable development of the island“ (Opolnomočenje mladih za krepitev trajnostnega razvoja otoka) zagotovljeno usposabljanje za 421 mladih na **Svetih Petru in Mihaelu**, francoskem ČDO v Atlantiku, poleg tega se je spodbujalo podjetništvo in zaposlovanje med tamkajšnjimi mladimi.

¹⁵ [JOIN\(2023\) 50 final z dne 29. novembra 2023.](#)